

СУЧАСНА СФОКУСОВАНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Розглядаються ключові аспекти управлінського обліку, наголошується на необхідності впровадження системи управлінського обліку в практику вітчизняних підприємств сфери обігу, досліджується та аналізується сучасна сфокусованість управлінського обліку.

Ключові слова: управлінський облік, стратегічне позиціонування, внутрішній ланцюжок цінностей, управління.

Умови розвитку ринкових відносин в Україні значно ускладнюють діяльність вітчизняних підприємств, що спричиняє не лише зростання ролі управління ними, а й якісні зміни у всій структурі та методах управління. Кризовий стан багатьох вітчизняних підприємств зумовлюється відсутністю ефективної системи управління, якій би було притаманне швидке реагування, гнучкість, використання якісної, ґрунтовної й оперативної інформації. За цих обставин підприємствам сфери обігу необхідна сучасна, адекватна ринковій економіці система інформаційного забезпечення управління, яка б інтегрувала в собі новітні методи обліку, аналізу, нормування, планування і контролю та забезпечувала б прийняття ефективних управлінських рішень. Такою системою є управлінський облік. Оскільки йому притаманне комплексне вирішення проблем і він значною мірою допомагає управляти підприємством, є зорієнтованим не тільки на досягнення оперативних поточних завдань, скажімо, на отримання прибутку в тому чи іншому розмірі, але й на глобальні стратегічні завдання, такі, як виживання підприємства, його екологічний нейтралітет, збереження робочих місць тощо. Разом з тим варто зазначити, що для вітчизняних підприємств сфери обігу впровадження в управлінську діяльність системи управлінського обліку, яка б ефективно функціонувала та була б економічно виправданою, є суттєвою проблемою. Це пояснюється насамперед відсутністю рекомендаційних публікацій методичного й організаційного спрямування, ґрунтуючись на яких, підприємства могли б оптимізувати процеси управління. Ці об'єктивні тенденції та процеси, що відбуваються сьогодні в Україні, й обумовлюють актуальність дослідження.

Значний внесок у дослідження управлінського обліку товарних запасів, витрат, доходів і фінансових результатів зробили вітчизняні вчені та практики: Белоусова І. А., Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Голов С. Ф., Гуцайлюк З. В., Задорожній З. В., Мних Є. В., Нападовська Л. В., Пушкар М. С., Сопко В. В., Чумаченко М. Г. та інші. Різні аспекти досліджуваної проблеми розглядали закордонні вчені: Андерсон Х., Антоні Р., Апчерч А., Аткинсон Е. А., Баканов М. І., Бархатов А. П., Вандер Вил Р., Вахрушина М. А., Друрі К., Гаррісон Ч., Івашкевич В. Б., Капелюш С. М., Яругова А. та інші. Разом з тим, питання управлінського обліку в підприємствах сфери обігу розкриті недостатньо.

Метою статті є дослідження сучасної сфокусованості управлінського обліку в підприємствах сфери обігу.

Відповідно до вимог сучасного економічного середовища для вирішення поточних і стратегічних практичних проблем управлінський облік повинен бути

сфокусований на наступних питаннях:

- орієнтація на стратегічне позиціонування. Створення стійкої конкурентної переваги підприємства досягається за допомогою ретельного вибору стратегії розвитку. Інформація про витрати, яку продукує система управлінського обліку, відіграє вирішальну роль у цьому процесі. Так, як сучасний управлінський облік призначений надавати аналітичну інформацію, яка використовується менеджментом підприємства під час оцінки стратегічних альтернатив, а внутрішня управлінська звітність повинна акцентувати увагу на ключових факторах, які є критичними для успіху прийнятої стратегії. Це дасть змогу виробити прийнятні для підприємства стратегії, у той час, як стратегії, які не є фінансово обґрунтованими та не приведуть до формування адекватного фінансового результату, не будуть втілюватися в життя;
- орієнтація на формування внутрішнього ланцюжка цінностей. Внутрішній ланцюжок цінностей – це низка видів діяльності, які необхідні для створення, розробки, виробництва, маркетингу та доставки товарів (продукції) і послуг споживачеві. Сучасна система управлінського обліку повинна відстежувати інформацію про різноманітні види діяльності, які складають внутрішній ланцюжок цінностей. При цьому необхідно враховувати зв'язки та взаємозалежності між видами діяльності як в середині, так і поза підприємством. Сфокусованість управлінського обліку на управління ланцюжком цінності передбачає розуміння бухгалтером значної кількості функцій бізнесу: від виробництва (придбання товарів) – до маркетингу, дистрибуції, сервісу. Потрібно розуміти, що рішення, яке зачіпає один з видів діяльності, одночасно впливає і на інші види діяльності. Кожна ланка в ланцюжку внутрішньої цінності розглядається управлінським обліком з позиції споживання нею ресурсів і з позиції необхідності її для здійснення процесу діяльності підприємства. За допомогою сформованої вартості виконання кожної операції менеджмент підприємства має можливість перебудувати свій ланцюжок цінності, тим самим зміцнивши конкурентні позиції;
- орієнтація на формування споживчої цінності. Споживча цінність – це різниця між тим, що клієнт отримує (надбання споживача), та тим, що він віддає. Вона є ключовим фактором успіху підприємства, оскільки суб'єкти господарювання здебільшого здобувають конкурентну перевагу лише за умови створення кращої споживчої цінності з такими самими або нижчими витратами, ніж конкуренти. Сучасний

управлінський облік покликаний аналізувати та сприяти оптимальному збалансуванню надбання (базисні та специфічні властивості товару (продукту), сервісні послуги, якість, інструкції з використання, репутація, торговельна марка та інші чинники) та пожертви клієнта (витрати на придбання товару (продукту), час і зусилля витрачені на придбання продукту та вивчення як користуватися ним, і витрати, пов'язані з його споживанням). Враховуючи це, сучасний управлінський облік значною мірою орієнтується на цілі маркетингу;

- орієнтація на екологічний нейтралітет підприємства. Зростання усвідомлення екологічних загроз, які постають перед суспільством, спричинило виникненню на підприємстві додаткових витрат, пов'язаних з екологічним нейтралітетом підприємства. Тому, сучасна система управлінського обліку, яка створює інформаційне підґрунтя для прийняття управлінських рішень на підприємстві, зобов'язана враховувати екологічні чинники;
- орієнтація на якість товару (продукту), що пропонується підприємством. Виробництво продукції з мінімумом втрат і відходів, але, разом з тим, належної якості є метою сучасного підприємства. Щодо торговельних підприємств, то головною метою їх діяльності має бути підготовка до продажу та продаж товарів з необхідними змінами їх якості та мінімальними витратами на це. Такий наголос на загальній якості створює також попит на систему управлінського обліку, яка забезпечує фінансову та нефінансову інформацію з питань якості. Вимірювання витрат на забезпечення якості та складання відповідних звітів – ключові функції сучасної системи управлінського обліку на підприємствах сфери обігу.

Сучасна система управлінського обліку є чи не ключовим фактором для виживання підприємств сфери обігу в сучасному конкурентному середовищі. При цьому, втрати від прийняття неправильних рішень внаслідок використання інформації низької якості здебільшого призводять до втрати конкурентних позицій і кризового стану підприємства. Тому від адекватності системи управлінського обліку залежить ефективність діяльності підприємства. Облік носить системно залежний характер, а це свідчить про те, що існує тісний нерозривний зв'язок технологій обліку з технологіями управління підприємством. У зв'язку з цим, повинна проходити постійна модифікація обліку у складі системи менеджменту підприємства. Оскільки управлінський облік – це гнучка інформаційна система, вона безперервно вдосконалюється та змінюється відповідно до вимог часу. Враховуючи це, робимо висновок, що поняття „управлінський облік” далеке від кінцевого осмислення і логічного завершення у вигляді комплексно сформованої системи знань в теорії та практиці.

Список літератури

1. Апчерч, А. Управленческий учет: принципы и практика [Текст] / А. Апчерч; пер. с англ.; под ред. Я. В. Соколова, И. А. Смирновой. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 952 с.
2. Баканов, М. И. Управленческий учет: торговая калькуляция [Текст] : [учеб. пособ.] / М. И. Баканов, В. А. Чернов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 255 с.
3. Белоусова, І. Проблеми вдосконалення управлінського обліку [Текст] / Ірина Білоусова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 4. – С. 35-40.
4. Голов, С. Ф. Управлінський облік [Текст] : [підруч.] / С. Ф. Голов. – К. : Лібра, 2003. – 704 с.
5. Нападовська, Л. В. Управлінський облік: суть, значення та рекомендації щодо його використання в практичній

діяльності вітчизняних підприємств [Текст] / Л. В. Нападовська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 8-9. – С. 50-62.

РЕЗЮМЕ

Полянская Елена

Современная сфокусированность управленческого учета

Рассматриваются ключевые аспекты управленческого учета, отмечается необходимость внедрения системы управленческого учета в практику отечественных предприятий, исследуется и анализируется современная сфокусированность управленческого учета.

RESUME

Polyans'ka Olena

Modern orientation of the managerial accounting

Key aspects of the managerial accounting are considered, the necessity of introduction of system of the managerial accounting for practical activities of the domestic enterprises is emphasized and the modern orientation of the managerial accounting is investigated and analyzed.